Krishnamurtijev odgoj mladih

Čačinović, Ingrid

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:113141

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

INGRID ČAČINOVIĆ

KRISHNAMURTIJEV ODGOJ

Završni rad

Pula, rujan, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

INGRID ČAČINOVIĆ

KRISHNAMURTIJEV ODGOJ

Završni rad

JMBAG: 0116111727, vanredni student

Studijski smjer: predškolski odgoj (izvanrednl studij)

Predmet: Filozofija odgoja

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filozofija

Znanstvena grana: Filozofija odgoja

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

Pula, rujan, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani_____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom _____

_____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

SADRŽAJ:

1. UVOD 1
2. JIDDU KRISHNAMURTI 3
3. TKO JE BIO JIDDU KRISHNAMURTI? 5
4. KRISHNAMURTIJEVO PUTOVANJE 7
   4.1.KRISHNAMURTIJEV PREOKRET 9
   4.2.PROCES 9
   4.3.RASPUŠTANJE REDA ZVIJEZDE 10
5. KRISHNAMURTIJEVO UČENJE 11
   5.1.SRŽ UČENJA 11
   5.2.UČENJE ZA SLOBODU 12
   5.3.ČOVJEK OVISAN O ZNANJU NE MOŽE DOSEĆI ISTINU 13
   5.4.OSLOBODITI SE ROBOVANJA PROŠLOSTI 14
   5.5.KRISHNAMURTIJEVE ŠKOLE 15
6. SUVREMENI ODGOJ 18
   6.1.MONTESSORI 20
      6.1.1.RAZLIKE U ODGOJU IZMEĐU KRISHNAMURTIJEVOG I MONTESSORI UČENJA 21
   6.2.WALDORF 22
      6.2.1.RAZLIKE U ODGOJU IZMEĐU KRISHNAMURTIJEVOG I WALDORF UČENJA 23
7. ZAKLJUČAK 25
8. LITERATURA 28
9. SAŽETAK 30
10. SUMMARY 31

1. UVOD

Što je život i što znači živjeti? Ako živimo u skladu sa svim društvenim normama, znači li to da smo suštinski sretni i ispunjeni, da smo realizirani kao osoba? Živimo li prema vlastitom nahođenju ili smo uvjetovai društvom u kojem živimo? To su samo neka od pitanja kojima, tokom svog života i djelovanja bavio Jiddu Krishnamurti.

U ovom radu iznijeti ću pogled na učenje i život sam po sebi indijskog učitelja i govornika Jiddua Krishnamurtija koji svojim govorima potiče čovječanstvo da postanu najbolja verzija sebe samih.

Jiddu Krishnamurti bio je indijski duhovni učitelj dvadesetog stoljeća koji nije pripadao nikakvoj nacionalnosti, nije slijedio niti jednu religiju ili određenu školu razmišljanja. Nije želio biti guru, učitelj niti imati svoje sljedbenike. Smatrali su ga “novim mesijom”, “gospodom Maitreyom”, “Svjetskim učiteljem” I “Spasiteljem čovječanstva”, “filozofom bez filozofije”, “antiguruom” I “ikonoklastom” . Krishnamurti nije volio da ga se oslovljava po imenu, već kao „K.“ te je o sebi govorio u trećem licu jednine.

Kako bi postao „Svjetskim učiteljem“, kako su ga brojni ljudi diljem svijeta nazivali, Krishnamurti je prošao kroz četiri teška iskustva kroz koja je doživio prosvjetljenje i spoznao bit svoga postojanja. Na temelju svoga iskustva, držeći govore i interakcije sa slušateljima, pokušao je i njima ukazati na introspekciju i slobodu uma u kreiranju vlastite individue i osobnosti. Smatrao je kako biće mora biti oslobođeno svih prijašnjih znanja, spoznaja, predodžbi i nagovještaja kako bi bilo sposobno osvijestiti se te živjeti u potpunosti slobodno sa ciljem zadovoljenja svog postojanja.

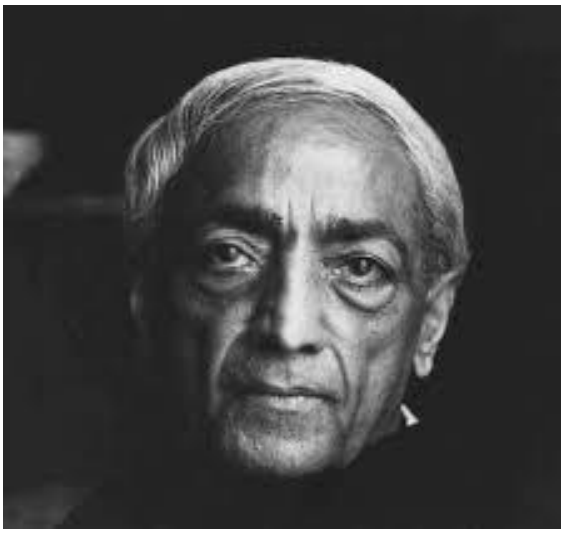
Glavna Krishnamurtijeva ideja bila je osposobljavanje učenika za samospoznaju i stjecanje uvida u vlastitu uvjetovanost radi što kvalitetnijeg djelovanja i življenja. Sva Krishnamurtijeva učenja i govori usmjerena su na teme o slobodi i svjesnosti.

Tokom života, Krishnamurti je osnovao 8 škola, 6 u Indiji te po jednu u Engleskoj i Sjedinjenim Američkim Državama. Njegove škole nisu provodile nastavu na temelju unaprijed utvrđenog plana i programa jer je smatrao kako to guši slobodu pojedinca. Veliki naglasak stavljao je na same učitelje koji su morali biti reprezentativni, sposobni, kvalificirani te su morali voljeti posao koji rade, bio mu je također bitan odnos između učenika i učitelja koji je morao biti zasnovan na međusobnom povjerenju i razumijevanju.

U nastavku rada, baviti ću se suvremenim pristupom odgoja koji ću obraditi kroz alternativne škole Montessori i Waldorf čije ću učenje usporediti sa Krishnamurtijevim učenjem.

2. JIDDU KRISHNAMURTI

Slika 1. Jiddu Krishnamurti

Izvor: https://jiddukrishnamurtibulgaria.wordpress.com/[1]

Jiddu Krishnamurti je bio poznati filozof i pisac, indijskog porijekla. Govorio je o duhovnosti, meditaciji, ljudskim odnosima i pozitivnoj promjeni u globalnom društvu.

Krishnamurti je rođen 12. svibnja 1895. godine u brahmanskoj porodici u Madanapalleu, u Indiji, u kojoj se hranilo isključivo vegetarijanski. Otac mu je bio činovnik britanske kolonijalne uprave i član Teozofskog društva[2]. Njegovi roditelji su imali jedanaestoro djece, od kojih je samo šest preživjelo djetinjstvo. On je bio slabo, bolježljivo i „sanjareće“ dijete, koje su učitelji i otac redovno tukli, držeći ga umno poremećenim. Kao dijete imao je čudna iskustva, „videći“ sestru nakon njene smrti, kao i majku, koja je umrla kada mu je bilo deset godina.

[1] Preuzeto dana 10.rujna, 2020.

[2] Teozofsko Društvo je međunarodna organizacija sa članovima u oko pedesetak zemalja, koji pripadaju različitim religijama, rasama i kulturama. Ono se sastoji od učenika koji pripadaju nekoj od svjetskih religija ili ne pripadaju ni jednoj. Njih ujedinjuje prihvaćanje ciljeva društva, žele da otklone vjerske sukobe i da okupe u zajednicu ljude dobre volje bez obzira na njihovo vjersko opredjeljenje, te željom da proučavaju religijske istine i podijele plodove svojih proučavanja s drugima.

1909. u četrnaestoj godini je sreo Charlesa Webstera Leadbeatera[3] na plaži ispred sjedišta Teozofskog društva u Adjaru, Indija. Od tada ga podižu Annie Besant i Leadbeater, predvodnici Teozofskog društva, koji su vjerovali da je on „vozilo“ za očekivanog „Svjetskog Učitelja“.

Sa 34 godine je stekao slavu i status mesije, kada ga je Teozofsko društvo proglasilo inkarnacijom Maitreye Bude. Kasnije se usprotivio ovoj ideji, i raspustio međunarodnu organizaciju, Red zvijezde, osnovanu da je podrži. Ostatak života je proveo objavljujući knjige i držeći govore širom Indije, Europe i SAD-a.

Napisao je više knjiga, među kojima „Prva i posljednja sloboda“ (The First and Last Freedom), „Jedina revolucija“ (The Only Revolution) i „Krišnamurtijeva bilježnica“ (Krishnamurti's Notebook). Pored toga, objavljen je i velik broj njegovih govora. Sa devedeset godina je govorio u UN-u o miru i svjesnosti. Nagrađen je mirovnom medaljom UN 1984. godine. Posljednji govor održao je u Madrasu, u Indiji, u siječnju 1986., mjesec dana prije smrti u svom domu, u Ojai, u Kaliforniji.

Njegovi pristaše, putem organizacija u Indiji, Engleskoj i SAD-u, okupljenih oko njegovog učenja, i dalje, na raznim jezicima objavljuju njegove mnogobrojne knjige i govore širom svijeta.

[3] Charles Webster Leadbeater bio je član Teozofskog društva, autor okultnih tema i suosnivač Liberalne katoličke crkve.

3. TKO JE BIO JIDDU KRISHNAMURTI?

Jiddu Krishnamurti (1895-1986) bio je sjajni duhovni učitelj dvadesetog stoljeća koji nije pripadao nikakvoj nacionalnosti, nije slijedio niti jednu religiju ili određenu školu razmišljanja, iako je posjedovao indijsku putovnicu i po rođenju je bio Indijanac. Nije želio biti guru, učitelj niti imati svoje sljedbenike. Smatrali su ga “novim mesijom”, “gospodom Maitreyom”, “Svjetskim učiteljem” I “Spasiteljem čovječanstva”, “filozofom bez filozofije”, “antiguruom” I “ikonoklastom”[4]. Krishnamurti nije volio da ga se oslovljava po imenu, već kao „K.“ te je o sebi govorio u trećem licu jednine. Želio je ostvariti interakciju sa svojim slušateljima te im na taj način pokušati pomoći pronaći istinu i spoznaju o sebi kao biću, želio ih je pomoću pitanja i odgovora nagnati da osvijeste svoje spoznaje, bit i srž vlastitog postojanja te da se osvijeste kako život i življenje nije samo ono što nam društvo i zajednica nameću već je puno dublje i više od toga. Glavna ideja vodilja mu je bila osposobljavanje učenika za samospoznaju i stjecanje uvida u vlastitu uvjetovanost radi što kvalitetnijeg djelovanja i življenja. Krishnamurti se zalagao za kreiranje modela obrazovanja koji će učenike osposobiti za promatranje bez promatrača, moralni integritet, cjelovitost života, duhovnu uzvišenost i dobrotu.

Iako je obrađivao nekoliko tema ili tema od zajedničkog interesa, nikad se nije zalagao za vjeru u Boga niti je zagovarao duhovno spasenje. Smatrao je takve ideje i vjerovanja nebitnim i izumom ljudskog uma. Nije se složio u postojanju Duše, nazivajući je to snopom sjećanja.

Krishnamurti je bio zagovornik slobode. Sva njegova učenja usmjerena su i zasnivaju se na pojmovima slobode i svjesnosti. Objasnio je da sloboda nije izbor i da se prava sloboda može pronaći u svjesnosti o našem svakodnevnom postojanju i djelovanju bez izbora. Prava sloboda prema njemu je sloboda od poznatog. Dakle, čovjek mora naučiti osloboditi se od sebe, ili od "ja", osloboditi se prijašnjih znanja, iskustava, nahođenja i

[4] radikalni protivnici likovnoga prikazivanja svetoga i božanskoga te uporabe antropomorfnih likova u kultu.

osjećaja kako bi spoznao pravu istinu o sebi i unutar sebe samoga. Tek kada to uspije postići, prema Krishnamurtiju, spoznati će slobodu i istinu.

Krishnamurtija nazivaju filozofom, no filozofi, da bi dobili takvu titulu, moraju biti neprikosnoveni mislioci koji dolaze do filozofije, dok je Krishnamurti u razgovorima sa svojim učenicima i slušateljima govorio ono što je vidio, putem interakcije ih je navodio na postavljanje pitanja te individualnu realizaciju i donošenje zaključka o određenoj temi.

Krishnamurti je prije svega bio učitelj, nikakav vođa ili guru, koji je svojim razmišljanjima koje je dijelio na pripovijedanjima pokušao ukazati ljudima kako postoji i više od života na koji su oni naviknuli, kako život nije samo ono što se površno vidi, već je puno više od toga, uspjeh i neuspjeh isključivo ovise o popularnosti ili onome što većina ljudi iz naše zajednice osjeća (što nebi trebalo biti tako), već trebamo voditi računa o tome kako se mi sami osjećamo neovisno o drugima. Niti jedan pojedinac ne smije biti uvjetovan vanjskim faktorima već vlastitim, unutarnjim psihološkim rastom. Treba naći ono čime se „hrani“, što ga pokreće i osloboditi se vanjskih utjecaja u svrhu osobnog zadovoljstva i sazrijevanja unutarnjeg sebe.

Krishnamurti je zagovarao odmicanje od vanjskih utjecaja, normi i okvira u svrhu približavanja slobodnom sebi, učenja o sebi samome i rada na slobodnom umu koji će nam pokazati pravi put i smjer našeg djelovanja i postojanja. Dok god živimo sa etiketama, tuđim očekivanjima, nikada nećemo biti u mogućnosti realizirati se u cjelosti i reći kako smo zbilja živjeli.

Krishnamurti je, iako blag i povučen, neumorno održavao na tisuće govora, bez bilješki i pripreme, suštinski razvijajući jednu začetu temu: istinu može otkriti bilo tko, bez pomoći ikakvog autoriteta i, kako je život vječno prisutan, to može učiniti u trenutku. Njegovi se govori protežu na čitavo područje osobnih i društvenih onflikata i briga. Promatranje dubine i opsega našeg ponšanja, kakvo se odvija u trenutku, postaje nužan čin u transformiranju nas samih i našeg društva (Krishnamurti, J./ Sirotić, 2009: 5)

On se izravno obraća višem ljudskom umu i odatle se širi. Um mora biti prazan, slobodan, bez pritiska kako bi mogli slobodno bez primisli primati podražaje, razumijeti ih vlastitim bićem i djelovati u skladu sa unutarnjim navođenjem.

4. KRISHNAMURTIJEVO PUTOVANJE

1909.godine u Indiji, u Adyaru, Leadbeater je pronašao trinaestogodišnjeg dječaka koji po njegovoj osobnoj prosudbi nije imao nimalo sebičnosti. To je bio Jiddu Krishnamurti. Besant i Leadbeater su ga posvojili te je pod njihovim vodstvom prošao kroz intenzivnu obuku, a potom desetogodišnje školovanje u Engleskoj. S njegovim djelovanjem i životom bili su upoznati mnogi ljudi diljem svijeta te su ga nazivali Buddhinim nasljednikom, Maitreyna[5] Buddha. Krishnamurti je sa 27 godina imao osobnu viziju koja ga je uvjerila da ga počinje zasjenjivati Maitrejina svijest. Na taj razvoj događaja čekali su Teozofi širom svijeta. Međutim, u 34. godini Krishnamurti je prekinuo svoje veze s Teozofskim društvom i objavio: "Ne želim sljedbenike. Jedino što me zanima jest apsolutno i bezuvjetno oslobođenje čovjeka."

Njegova dugogodišnja bliska prijateljica Mary Lutyens napisala je biografsku trilogiju koja opisuje njegov život – „Krishnamurti: The Years of Awakening; The Years of Fulfilment i The Open Door“ („Krishnamurti: Godine buđenja; Godine ispunjenja i Otvorena vrata“).

Krishnamurtijev odgoj bio je sve samo ne uobičajen. Od djetinjstva, tisuće ljudi diljem svijeta pratilo je njegovo odrastanje. No unatoč tome, Krishnamurti je ostao skroman i ponizan, nije radio razliku između sebe i ostalih ljudi, čak niti sluga koji su ga služili. Bilo mu je neugodno kada bi mu se ljudi obraćali sa štovanjem, što su često činili. Bio je

[5] Maitreya je uzašli majstor iz duhovnog svijeta koji prenosi poruke od dubokog značenja za naš duhovni rast i napredak.

velikodušan, povučen i introvertiran od ranih dana, stoga su ga pripadnici njegove zajednice smatrali slaboumnim i zaostalim.

Krishnamurti je sa deset godina ostao bez majke, a otac nije bio sposoban brinuti se za obitelj a brigu za malog Krishnamurtija preuzeo je Leadbeater. Obzirom kako je Krishnamurti bio slabašan i jako boležljiv, može se reći kako mu je upravo Leadbeater spasio život. Uz Leadbeatera upoznao je različita učenja koja je usvajao bez muke.

S 15 godina Krishnamurti je odrasle učenike upućivao u načela teozofije. Sa 16 je vodio međunarodno društvo Red zvijezde na Istoku koje je bilo osnovano da bi stvorilo ozračje dobrodošlice i poštovanja za dolazećeg Učitelja.

Krishnamurti je počeo putovati s Anine Besan i predavati širom svijeta. To su bile teške godine za teozofiju. Vodstvo Helene Blavatsky njezinom se smrću 1891. godine prekinulo, a svijet još nije primio učenja Alice Bailey čije su knjige, koje je nadahnuo majstor Djwhal Khul, posebice opisale put posvećenja i ispravan odnos čovječanstva prema Hijerarhiji. U vremenu Annie Besant mnogi su detalji evolutivnog putovanja bili prepušteni mašti, a mašta bi se pak često previše razmahala.

Osobnom kontaktu s Majstorima bila je posvećena pretjerana pozornost, a natjecanje za viši razvojni stupanj postalo je destruktivna sila. Te neuravnoteženosti K-a su duboko uznemirivale i godine koje je proživio u Engleskoj predstavljaju početak njegova velikog razočaranja s Društvom[6], "Majstorima[7]" i duhovnim praksama. Osjećao je kao da gubi tlo od nogama te da mu je oduzet smisao, međutim iz lojalnosti prema svojim dobročiniteljima i određenog unutrašnjeg vjerovanja u ulogu koju treba odigrati nastavio je biti na čelu Reda zvijezde (Preuzeto: http://www.share-international.net/hrv/dodatne_teme/ucenje/krishnamurti.htm).

Krishnamurti je nakon toga živio još 56 godina. Tokom svih tih godina je poučavao - preko svojih predavanja, svojih knjiga i preko škola koje je utemeljio. Iako ga je, kako je

[6] Teozofsko društvo – vrlo utjecajno religijsko udruženje koje je zagovaralo duhovno ujedinjenje čovječanstva na temeljima univerzalne religioznosti.
[7] Centralna ideja teozofskog verovanja je da grupa duhovnih pristalica poznatih kao majstori ne samo da postoje već su odgovorni za proizvodnju ranih teozofskih tekstova (Campbell, Bruce F. (1980). Ancient Wisdom).

sam bio pretkazao, većina njegovih prijatelja napustila, njegovi su govori bili jednako dobro posjećeni. Gotovo svake godine proputovao bi čitav svijet. Umjesto da predaje, radije bi se sa svojim slušateljima posvetio istraživanju te ih upozoravao da ne prihvaćaju slijepo sve što govori nego da pogledaju duboko u svoja srca i tamo pronađu istinu.

4.1.KRISHNAMURTIJEV PREOKRET

1922. godine u dolini Ojai, Krishnamurti je imao viziju koja je bila prekretnica njegova života. tokom neprestane meditacije koja je trajala dva tjedna, Krishnamurti si je predočio lik Maitreje. Nije mogao niti jesti niti piti, osjećao je jake bolove u kralješnici te je nastupilo stanje delirija u kojem je napustio svoje tijelo te vidio buduće događaje. Krishnamurti je doživio svojevrsno proćišćenje te je osjetio kako je postao slobodna duha, otvoren za nove podražaje kojima će spoznati svoju biti.

4.2.PROCES

Sljedeći događaj povezan s njegovom duhovnom promjenom bila je pojava koju je uvijek opisivao kao "proces". Proces je započeo je sa tri bolna dana prilikom njegove vizije, a tokom života se pojavljivao u različitom rasponu snage koja će se, tokom njegova život pa sve do smrti, manifestirati kao izvor njegove kreativnosti. U takvim trenutcima, Krishnamurti je osjećao snađnu povezanost sa Maitrjom koji bi mu ukazivao na određene poruke. Nakon tog trenutka, Krishnamurtijeva moć je sve više rasla, strah je nestajao, govorio je iz srca samu istinu. Proces je bio kulminacija duhovne krize koju je Krishnamurti proživljavao razmišljajući o smislu i svrsi svojeg života.

Nakon „Procesa“ uslijedio je treći događaj koji je ostavio veliki utisak na život Krishnamurtija,a to je bila smrt njegova brata nakon koje se odlučio raspustiti Red Zvijezde.

4.3.RASPUŠTANJE REDA ZVIJEZDE

Raspuštanje Reda Zvijezde je bio posljednji i prijelomni događaj u Krishnamurtijevoj mladosti koji se zbio u kolovozu 1929.godine. na godišnjem okupljanju članova, Krishnamurti je održao govor kojim raskida sve odnose vezane sa Redom Zvijezde i sa Teozofskim društvom. Sav materijalni dobitak te posjede vratio je dobrovoljnim davaocima koji su financirali Red Zvijezde. Na taj se način oprostio od svojih sljedbenika, kojih je u tom trenutku bilo preko 50000, te je poručio svojim sljedbenicima kako niti jedna duhovna organizacija, vjera ili sekta, niti jedan učitelj ili guru ne mogu pomoći pojedincu da nađe put ka istini i slobodi, to je prekretnica koja se mora dogoditi svakom individualno kako bi se dogodila promjena.

5. KRISHNAMURTIJEVO UČENJE

Odgoj i obrazovanje djece i mladih za slobodu stoga je od izuzetne važnosti u modernom svijetu. Krishnamurti je toga bio itekako svjestan pa je tijekom svog dugog života utemeljio osam škola, šest u Indiji i po jednu u SAD i Engleskoj. Glavna ideja bila je osposobljavanje učenika za samospoznaju i stjecanje uvida u vlastitu uvjetovanost radi što kvalitetnijeg djelovanja i življenja.

Budući da je sebičnost glavni uzrok svakog sukoba pa tako i zla u svijetu, Krishnamurti predlaže kreiranje takvog modela obrazovanja koji će učenike zaista osposobiti za promatranje bez promatrača, moralni integritet, cjelovitost života, duhovnu uzvišenost i dobrotu (Preuzeto: https://atma.hr/krishnamurti-zivot-u-slobodi/).

Krishnamurti je bio protiv kurikuluma i uputa za učenja, smatrao je kako je svatko od nas osoba za sebe, sa svojim vlastitim putem i tijekom učenja te kako kao takvi ne smijemo biti uvjetovani nikakvim normama. Također, nije bio pristalica sistema „nagrada i kazna“ jer dijete se mora osjećati slobodno i sigurno kako bi moglo učiti, a ne biti u strahu i bojati se. Strahom se dijete ograničava te nije sposobno biti slobodno, radi sa ciljem zadovoljenja učitelja, a ne svojih osobnih potreba

5.1.SRŽ UČENJA

Srž Krishnamurtijevog učenja sadržana je u govoru iz 1929. Kada je rekao: „Istina je zemlja bespuća. Čovjek do nje ne može doprijeti putem bilo koje orgnizacije, putem bilo kojeg vjerovanja, putem bilo koje dogme, svećenika ili rituala, niti putem bilo koje filozofske spoznaje ili psihološke tehnike.“(Krishnamurti, J., 2004: 31). Sva Krishnamurtijeva učenja usmjerena su na slobodu i svjesnost. Ljubav, misao i vrijeme, sve to može biti zatvor i čovječanstvo može odlučiti hoće li napustiti svoja ograničenja ili ostati mučeni zatvorenik. Krishnamurti pokazuje da iskustvo, kada nije zasnovano na čistom promatranju, može biti iskrivljeno, kada se u misli umiješa prošlost sa svojom nagomilanom krivnjom i boli, ili budućnost sa svojim prikrienim mislima za vlastitu korist.

Glavna ideja i vodilja Krishnamurtijeva učenja je osposobljavanje učenika za samospoznaju i stjecanje uvida u vlastitu uvjetovanost radi što kkvalitetnijeg djelovanja i življenja. Čovjek se mora odmaknuti od poznatog kako bi mogao iskusiti trenutke, situacije i spoznaje, čisto, otvoreno i svim svojim čulima, tek kada bude u stanju osloboditi misli, tek tada će shvatiti bit života i što znači uistinu biti slobodan.

Svatko stvara vlastiti put za bijeg od patnji svijeta. Tu patnju nije izumio neki bezobzirni Bog nego svako pojedino ljudsko biće koje nastanjuje Zemlju. Na taj način je svatko odgovoran za njezino razrješenje. Rješenje se rađa u čistoj svjesnosti. Krishnamurti je naziva svjesnost bez izbora, prihvaćanje života bez otpora ili predrasuda, bez da sebi ponudimo bilo kakvu mogućnost bijega. To potpuno "poštenje uma" postaje potpuno prodiranje u srce onoga što jest. Čovjek koji može razlučiti između istine i laži, koji se može suočiti sa svom svojom veličanstvenošću i svom svojom sramotom, počeo je istinski oslobađati samoga sebe.

5.2.UČENJE ZA SLOBODU

Od rođenja se djecu uči da slijede i poštuju određena pravila i norme. Pravila i norme društva i zajednice u kojoj odrastaju. Uči ih se da slijede autoritete, idu u škole gdje uče od učitelja, moraju imati dobre ocjene kako bi upisali prestižna učilišta te što bolje konkurirali na tržištu rada. Što više kotirate na tržištu rada, život će materijalno biti bezbijedniji, bit ćete društveno bolje prihvaćeni te ćete biti primjer uspjeha. Od djetinjstva se djecu uči da slijede više rangirane pojedince kako bi se ostvarili u životu, zanemaruju se osobne vrijednosti i preferencije i priklanja se društvu i zajednci kako bi se opravdala njihova očekivanja i htjenja.

Svatko od nas je rođen kao slobodno biće prepuno potencijala i mogućnosti, no kroz život, ti potencijali i mogućnosti se guše i iščezavaju pod pritiskom okoline koja od nas stvara mehanizme, kopije koji automatski i programirano rade ono što se od nas i očekuje. Upravo zato Krishnamurti tvrdi kako se moramo odmaknuti od poznatog, osloboditi se misli, znanja, pretpostavki te otvorena i čista srca tražiti svoju istinu.

Krishnamurti u svojim govorima naglašava kako se moramo odmaknuti od sebe samih, svojih prijašnjih spoznaja, prošlosti i nagovještaja budućnosti kako bi bili suštinski slobodni i bili u stanju istinski osjetiti slobodu i ljepotu življenja i trenutaka. Krishnamurti u svojim učenjima stavlja naglasak na slobodu, slobodu misli, slobodu življenja, slobodu emocija, osjeta, slobodu bića u suštini.

5.3.ČOVJEK OVISAN O ZNANJU NE MOŽE DOSEĆI ISTINU

Kada nešto znate, to prestaje biti istina jer je prošlost, jer je potpuno zatvorena. Stoga, znano je prošlost uhvaćena u mrežu vremena. Prema tome to nije istina, to nije stvarnost (Krishnamurti, J., 2004 Biti čovjek: 43).

Kako bi dosegnuli istinu, moramo se osloboditi svih prijašnjih znanja i pretpostavki, osloboditi um i otvoriti ga za primanje novih podražaja. Ne postoji nitko tko bi nam pokazao put potpunog oslobođenja i dolaska do istine, to moramo otkriti mi sami duboko u sebi, oslobađajući se svega prethodno naučenog i znanog.

Kako Krishnamurti navodi samo zreli ljudi doseći će mudrost i istinu, slijediti će svoj put, a na tom putu postati će sposobni gledati u cjelini, ne dijelove. Gledanje u cjelini već samo po sebi otkriva istinu, čini naš život sretnijim i ispunjenijim. Živjeti fragmente života ne donosi nam ispunjenost, jer već samom djeljidbom ograničavamo razumijevanje ostatka cjeline. Introspekcija i odbacivanje znanoga donosi zrelost, no to je veoma teško postići ako čovjek psihički i emocionalno nije spreman prolaziti tim putem. Veoma je teško pojedincu koji godinama živi određeni sistem, u njemu nalazi sigurnost i utjehu, sve odbaciti kako bi dosegnuo prazninu koju će buduće radnje i djelovanja ispuniti zrelošću, istinom i mudrosti.

Krishnamurti u svojim govorima često je naglašavao kako ne postoji posebna tehnika ili usmjerenje kojim bi se dosegnula istina, sa svojim učenicima vodio je dijaloge kroz koje su razmjenjivali mišljenja i na taj način dolazili do otkrića.

Vidite, bojim se da se uvelike pogrešno misli da pokušavamo naći tehniku za otkrivanje istine, koja znači učenje, vježbanje metode koja će pomoći u pronalaženju istine. Mi opovrgavamo da postoji takva tehnika... Tako ne možemo ponuditi ii govoriti o tehnici, metodi, ili sustavu. Mi smo već tako mehanički usmjereni, da mislimo kako će se vježbanjem tehnike, verbalnim ponavljanjem, tišinom to nekako izgubiti ili osloboditi um svih mehaničkih djelatnosti. Bojim se da ne. Ono što mi kažemo je to da morate imati interes, poriv, strast za otkrivanjem – otkrivanjem samih sebe – ne reći kako to činiti. Onda je ono što otkrijete vaše, pa ćete se osloboditi svih gurua, svih tehnika, svh autoriteta. Molim vas, imajte to na umu dok vodimo dijalog (Krishnamurti, J., 2004: 47).

Ovime je Krishnamurti želio reći da kako bismo došli do istine i živjeli život u slobodi, moramo živjeti silno, bez ijedne druge sigurnosti osim sigurnosti u vlastitu inteligenciju i propitivanje. Kada zadovoljimo sve svoje potrebe bez ovisnosti o drugim ljudima, tuđim znanjima ili tuđem nahođenju i vodstvu, kada počnemo ovisiti i živjeti samo za sebe i zbog sebe, tada ćemo postići potpunu slobodu.

5.4.OSLOBODITI SE ROBOVANJA PROŠLOSTI

Um je prošlost; cjelokupna struktura mozga, sa svojim asocijacijama, proizvod je prošlosti. Biti svjestan znači promatrati, slušati, ne prosuđivati, ne opravdavati (Krishnamurti, J., 2004: 70).

Kao što sam prije spomenula, kako bi dosegnuli potpunu slobodu i istinu, moramo se osloboditi svega nama znanog i poznatog. Moramo rasčistiti svoj um, te ga otvoriti ka primanju novih intenzivnijih osjećaja i potržaja kojima ćemo upoznavati suštinu samoga sebe. Dok god djelujemo na način da za određene stvari imamo neko predznanje, kako imamo očekivanja i pretpostavke, nećemo biti u stanju proširiti svoju nutrinu te istinski doživjeti svijet oko sebe i život koji živimo.

Svi mi živimo u već nekim prije postavljenim i određenim kalupima jer na taj način osjećamo sigurnost, živimo rutinu koju smo naviknuli te se krećemo linijom manjeg

otpora kako ne bismo narušili tako izgrađenu strukturu. Zbog društva, okoline, društvenih i socijalnih normi zajednice kojoj pripadamo, učeni smo slijediti i ne propitkivati. Postali smo mehanizmi koji od ranog djetinjstva znaju što i kako trebaju kako ne bi bili izopćeni i smatrali se neuspjehom.

Ukoliko se oslobodimo prošlosti, normi, do sad naučenog znanja, biti ćemo u prilici sagledati život na drugačiji, novi, intenzivniji način, način koji će nama samima značiti sreću i ponos. Na taj način ćemo doći do saznanja što zapravo za nas same znači život i kosi li se život koji trenutno živimo sa onim koji bismo željeli živjeti. Biti ćemo u prilici realizirati se kao pojedinac, osoba te pripadnik društva. Kada upoznamo nutrnu samoga sebe bez okova prošlosti, tada možemo reći da smo se realizirali u potpunosti, te da su naša osjetila otvorena za suptilno (ili intenzivno) primanje podražaja i iskustava koje smo u stanju percipirati na drugačiji, ispravniji način.

Znanje nije učenje. Učenje je uvijek aktivna sadašnjost. Znanje je uvijek prošlost, i mi živimo u prošlosti, mi smo zadovoljni prošlošću,...no ako učite, to znači da „učite cijelo vrijeme“, što je aktivna sadašnjost, učiti svakoga trena. Učenje promatrnjem i slušanjem, učenje gledanjem i djelovanjem – onda ćete vidjeti da je učenje stalno kretanje bez prošlosti (Krishnamurti, J., 2004: 222).

Kako navodi Orlić u pogovoru „Filozofija slobode Jiddu Krishnamurti“ dokle god je čovjek rob sadržaja svoje svijesti, on može samo ponavljati svoje vlastite greške i greške svojih predaka, kočeći sebe u kreativnoj akciji transformacije vlastite svijesti.

5.5.KRISHNAMURTIJEVE ŠKOLE

Odgoj i obrazovanje djece i mladih za slobodu od velike je važnosti u mdernom svijetu čega je bio svjestan i sam Krihnamurti te je tokom svojega života oformio osam škola, šest u Indiji te po jednu u Engleskoj i Sjedinjenim Američkim Državama.

To nisu bile formalne škole kakve danas znamo već eksperimentalne škole kojima je glavni cilj djelovanja bio priprema polaznika za susret sa životom, samospoznaju te što kvalitetnije življenje i djelovanje. Krishnamurti je predlagao kreiranje modela obrazovanja koji će učenike osposobiti za dobrotu, cjelovitost života, duhovnu uzvišenost, koja će učenike nauočiti o moralu i promatranju bez promatrača.

Krishnamurti je zagovarao manje škole i male učionice. Govorio je kako je učinak učenja bolji, daje bolje rezultate kada se radi u manjim prostorima i sa manjim brojem učenika. Veoma važni su mu bili i učitelji koji su morali biti sposobni i voljni raditi na sebi kao i biti podrška i potpora djeci. Učitelji su morali biti kompetentni, sposobni, morali su voljeti djecu i rad sa djecom i biti predani dužnosti koju vrše. U Krishnamurtijevim školama odluke i promijene bilo koje vrste donosile su se zajedno, svi učitelji bi se okupili kako bi raspravili o određenom problemu i donijeli zajedničku odluku. Također, i učenici su bili uključeni u donošenje odluka i u rasprave.

Mnogobrojni kritičari protivili su se provođenju Krishnamurtijeva modela obrazovanja nazivajući ga apsurdnim i nepotrebnim. No upravo je Krishnamurti smatrao kako je standardni način odgoja i obrazovanja apsurdan jer je tržišno orijentiran. Djecu se priprema i uči na način da što bolje konkuriraju na tržištu rada, a ne uči ih se kako razvijati svoje urođene sposobnosti i vještine. Od djece se rade automatizirani mehanizmi koji su ograničeni i usmjereni u samo jednom pravcu, nisu otvoreni prema upoznavanju i otkrivanju drugih vještina već smo ka poznatome. Na taj način se guši i gubi dječja radoznalost, propitkivanje i želja za otkrivanjem novog i nepoznatogaa ljudi postaju poslušni sljedbenici i imitatori kojima upravljaju strah i osobni interes.

Iako su Krishnamurtijeve škole bile eksperimentalnog karaktera, uspijele su zaživjeti do dan danas i prilično uspješno rade. Suočile su se sa mnogobrojnim problemima kao što je nedostatak financija i pad motivacije nakon smrti Krishnamurtija, no unatoč problemima, dobar su primjer kako unaprijediti svjetsko školstvo.

Jiddu Krishnamurti često je posjećivao svoje škole i boravio u njima razgovarajući sa svojim učenicima. Najveći problem po pitanju škola bilo je pronaći dobrog i kvalitetnog

učitelja koji voli ono što radi i ima dobru izobrazbu. Na početku su učitelji volontirali, a kasnije su radili za minimalne plaće kao što to rade i danas.

Krishnamurti je volio razgovarati sa svojim sljedbenicima, a naročito sa svojim učenicima. Najiše je volio voditi razgovore sa djecom i mladima jer su po prirodi zaigrani, znatiželjni, vedri, ne ustručavaju se postavljeti pitanja i bez razmišljanja davati iskrene odgovore.

Najpoznatije Krishnamurtijeve knjige koje se bave odgojem su „Obrazovanje i smisao života“ i „Počeci učenja“. Ostale popularne knjige temeljene na međusobnoj interakciji Krishnamurtija i učnika su „Razgovori s američkim studentima“, „Vi ste svijet“, „Budući svijet“, „Razmisli o ovim stvarima“ što je ujedno i jedna od najpeodvanijih Krishnamurtijevih knjiga (Orlić, D., 2004: 268).

Škole koje primjenjuju Krishnamurtijev pristup naobrazbi su nastavile s radom i nakon njegove smrti. One se nalaze u Indiji, Sjedinjenim Američkim Državama i Engleskoj.

Neke od njegovih škola su:

- The Brockwood Park School u Engleskoj – rezidentna, narodna i mješovita škola, omogućuje srednju i višu naobrazbu, prima učenike u rasponu od četrnaest do dvadesetčetiri godine;
- Krishnamurti Centre – centar za odrasle ljude koji žele proučavati Krishnamurtijeva djela, posjete mogu biti realizirane dnevno, vikendima, tjedno ili po dogovoru;
- Krishnamurti Foundation Trust – posjeduje Krishnamurtijeve arhive i distribuira knjige i audio i video zapise.

6. SUVREMENI ODGOJ

Obitelj je osnovna društvena jedinica, prvi kontakt djeteta sa svijetom i prva stanica na putu njegova odrastanja. Obitelj i odnosi unutar obitelji temeljni su za razvoj zdravog pojedinca.

U obiteljskom okružju dijete stječe prva iskustva, uči na temelju roditeljskog ponašanja, formira mišljenje i stavove, razvija svoje osobne potencijale i socijalne odnose. Stoga je obitelj i odnos roditelja najznačajniji čimbenik razvoja pojedinca i njegove cjelokupne ličnosti. Kakav će čovjek dijete postati ovisi o tome kakvi su odrasli bili kao roditelji.

Premda obitelj ima najvažniju ulogu u odgoju i psihosocijalnom rastu i razvoju djeteta, roditelji, zbog niza razloga poput borbe za egzistenciju, nedovoljne upićenosti ali i nedovoljne osjetljivosti za potrebe svoje djece, nepronalaženje vremena za kvalitetno provođenje slobodnog vremena i komunikaciju sa vlastitim djetetom, često nisu u mogućnosti svojoj djeci pružiti poticajno okruženje i dati smjernice za optimalan razvoj njihovih potencijala. Zato se sve više očekuje da vrtići i škole, u kojoj djeca ipak provode najviše vremena, trebaju kvalitetnijim programom prevenirati, a ne samo intervenirati pojavu nepoželjnih oblika ponašanja.

Unatoč činjenici da cjelokupna okolina formira dijete i utječe na njegov psihosocijalni razvoj ipak je obitelj ta koja ima najveći utjecaj i može najviše pridonijeti njegovu razvoju.

„Gospodarski, socijalni i moralni kontekst suvremenog zapadnog društva proizveo je značajne promjene unutar obitelji“ (Maleš, 2012:13). Od suvremenih kompetentnih roditelja se očekuje stalna spremnost za izazove roditeljstva i otvorenost za učenje. Zadaće koje se stavljaju pred roditelja uistinu su zahtjevne i složene, a roditeljska je uloga mnogim majkama i očevima jedan od najvećih životnih izazova. Kompetentan roditelj današnjice mora biti educiran, prepoznavati potrebe svog djeteta, pružiti kvalitetan odgoj te adekvatno obrazovanje svojem djetetu. U odgoj djece je također potrebno uključiti sve članove obitelji; braću i sestre, djedove i bake itd. Maleš (2012) navodi da je temeljna uloga roditelja u životu djeteta jest da bude praktičar , te sa svojim

djetetom diskutira o raznim znanjima u svijetu, problemima, da uči vlastito dijete i da sudjeluje u raznim kulturnim, muzičkim, sportskim i drugim aktivnostima zajedno sa svojom djecom.

Roditelji su danas opteretili i preokupirali djecu različitim izvanškolskim aktivnostima u kojima moraju biti bolji od najboljih, a na taj način oduzeli su im i ono malo slobodnog vremena što ga imaju za njima najbitniju aktinost a to je igra. Prema Honore (2009.) suvremeni sijet stavlja veliki pritisak na djecu da se iz njih izvuče maksimum, želimo da budu najbolji u svemu i da imaju sve najbolje što se nudi. Roditeljske ambicije, ostvarene i neostvarene, često se prebacuju na djecu te ih se usmjerava da postanu akademici, vrhunski sportaši, odlični učenici i studenti, umjetnici, ne uzimavši u obzir djetetove istinske ambicije. Trudimo se da naše dijete prođe kroz život lišeno boli, tuge, razočarenja, što nije moguće jer sve su to životne situacije koje oplemenjuju život na ovaj ili onaj način, ali su sastavni dijelovi života i lekcije za kasnije djelovanje i ponašanje. Pokušavamo na sve znane načine zaštiti svoje dijete, a upravo iz tih razloga djeca su danas previše nadzirana. „Tragično je što sav taj nadzor, maţenje, čuvanje, ljekarije, ne uspijevaju stvoriti novu rasu alfa djece.“ (Honore, 2009: 19)

Biti dobar roditelj i odgojiti zdravo i sretno dijete ovisiti će o mnogo čimbenika. Svako dijete je posebno, individua za sebe sa svojim vrlinama, manama i jedinstvenim potencijalima koje će moći razviti tek ako se osjeća vrijedno, željeno, prihvaćeno i voljeno takvo kakvo jest. Nažalost, čak i oni koji beskrajno vole svoje dijete i žele mu sve najbolje ponekada omalovažavaju, ismijavaju, prijete, podmićuju, okrivljuju, posramljuju i optužuju svoje dijete te na taj način štete njegovoj slici o samome sebi. Tek kada ste zadovoljni sami sobom, prihvaćate se i volite onakvim kakvi jeste, vjerujete u vlastite snage i sposobnosti, vjerujete da ste u stanju postići ono što želite, tek tada možete biti sretni i ispuniti vlastite potencijale.

Najveći zločin koji u današnjem odgoju možemo počiniti u odnosu na dijete je da ga ne pustimo na miru (Key, 2000: 77). Ono što dijete treba, uz osnovne potrebe je mir, kako bi bio sam sa sobom, kako bi upoznao samog sebe, svoje potrebe, kako bi sagledao, shvatio i upoznao se sa okolinom koja ga okružuje, a roditeljska nametljivost ga priječi u tome.

6.1.MONTESSORI

Montessori pedagogija temelji se na mišlju: „Pomozi mi da to učinim sam“ gdje se od odgojitelja traži da djecu usmjerava prema samostalnom rješenju postavljenog problema. Djeca se ne pohvaljuju za postignuti rezultat, već se kod njih želi potaknuti zadovoljstvo onime što su samostalno postignuli.

Mlađa i starija djeca rade zajedno jer se time želi potaknuti razvoj empatije kod starijih, odnosno, osamostaljivanje kod mlađih. Djecu se uči poštivanju međusobnih razlika, bilo rasnih, vjerskih, nacionalnih i sl.

Maria Montessori svoju je pedagogiju ponajprije razvila na temeljima izravnog promatranja djece. Samo pažljivo promatrajući djecu, došla je do nekoliko zakonitosti koje su tek kasnije i znanstveno dokazane. Ona je često naglašavala koliko im je zahvalna na tome i nazivala ih je svojim mentorima. Njezine odgojne naputke i metode treba, prije svega, shvatiti kao posrednika između odgojitelja i roditelja te samoizgrađivanja djeteta (Seitz, Hallwachs, 1997).

Montessori metoda u potpunosti uvažava dječju individualnost, samomotivaciju, jedinstvenu dječju sposobnost samorazvoja i usavršavanja vlastitih sposobnosti te razvijanje potencijala. Pripremljena okolina je izuzetno važna u cjelokupnoj koncepciji zbog toga što služi kako bi indirektno pobudila interes i zanimanje kod djece za određene aktivnosti i kako bi prilikom izvođenja vježbi omogućila djetetu da shvati smisao istih. Ključne sastavnice pripremljene okoline su posebno oblikovan didaktički materijal, složen po svom rasporedu. Montessori materijal je autentičan, univerzalan i u svim Montessori vrtićima u svijetu je isti. Didaktički materijal[8] podijeljen je na materijal za vježbe praktičnog života, materijal za jezik, materijal za razvoj osjetila, materijal za

[8] Didaktički materijal predstavlja skup praktičnih i očiglednih sredstava koja pomažu usvojenje neophodnih znanja i savladavanje složenih životnih vještina.

matematiku i materijal za kozmički odgoj[9]. Navedeni materijali potiču razvoj osjetila, pružaju mogućnost konkretnog razumijevanja apstraktnih pojmova i učvršćuju vezu mozga i ruku.

Također, kako Seitz i Hallwachs u djelu „Montessori ili Waldorf“ navode, Montessori pedagogija za cilj je postavila jačanje djetetovog samopouzdanja i izgradnju njegove samostalnosti jer će se tako dijete odvažiti otkrivati sve svoje mogućnosti i bez straha probati doći do rješenja na različite načine (Seitz, M. i Hallwachs, U. (1997)). I sama Maria Montessori kaže kako će jedino tako dijete učiti o svijetu, umjesto da mu mi, kao roditelji, sve ‘serviramo’ i napravimo umjesto njega. Ako se djetetu omogući sloboda i mogućnost izbora, razvit će vještine koje su mu potrebne za autonomiju u učenju, samorazvoj i samooblikovanje te izgrađivanje pozitivne slike o sebi.

6.1.1.RAZLIKE U ODGOJU IZMEĐU KRISHNAMURTIJEVOG I MONTESSORI UČENJA

Razlike između ova dva principa odgoja, Montessori i Krishnamurti, su minimalne. Oba učenja se baziraju na načinu na koji dijete uči i koju ulogu dijete ima u samom procesu učenja. I za Krishnamurtija i za Montessori od velike je važnosti da dijete aktivno sudjeluje u samom procesu, da samostalno uči, propitkuje, otkriva svijet koji ga okružuje te na temelju stečenog znanja i opažanja svijeta oko sebe, samo donosi vlastite zaključke i stavove. Za oboje je bitno da dijete u potpunosti razvije svoje potencijale i vještine te mu nude poticaje i podražaje kako bi djelovao u tom smjeru.

Oba učenja naglasak stavljaju na učitelja kao osobu koja je veoma bliska djeci i koja sa njima radi na dnevnoj bazi. Taj učitelj mora biti spreman i kompetentan za rad, mora biti sposoban, imati volju i želju za daljnjim rastom i napredovanjem. Također, za oba učenja, bitan je i odnos na relaciji učitelj – dijete, na koji način će prenijeti i približiti djetetu nepoznato te koliko je učitelj i u kojoj mjeri spreman i voljan posvetiti se djetetu i

[9] Kozmički odgoj" sveobuhvatan je odgoj koji pomaže djetetu da upozna i razumije svijet što ga okružuje. Zadaća mu je pobuditi i razviti istraživačku snagu u djetetu te probuditi dječju maštu i razviti apstraktno mišljenje.

djeci općenito kako bi savladali određene izazove i zadatke koji su pred njima. Učitelji su ti koji, uz roditelje i obitelj, putem učenja pomažu pripremiti djecu na život i situacije koje ih očekuju, stoga je od velike važnosti da učitelj bude dovoljno kompetentan i sposoban kako bi djeci olakšao susretanje sa novim i nepoznatim.

Iduća sličnost prikazuje se u primjerenom okruženju za učenje sa naglaskom na disciplinu, kompetenciju, evaluaciju i korištenje dostupnih materijala. Oba učenja primjenju svoje načine kako bi prenjeli znanje i usmjerili djecu na samostalnost, samodisciplinu i samopropitivanje.

Učenja prema Montessori i učenja prema Krishnamurtiju imaju više sličnosti nego razlika, no ona razlika koja se najviše izdvaja je kako Krishnamurti u svojim učenjima nije koristio metode i bio je protiv njih, dok je Maria Montessori razvila svoju vlastitu metodu učenja baziranu na proučavanju djeteta u njegovu prirodnom okruženju.

6.2.WALDORF

Waldorfsku pedagogiju utemeljio je Rudolf Steiner[10].

Waldorfska škola doživljava određene promjene, mijenja i prilagođava temeljna načela pedagogije. Glavni cilj waldorfske pedagogije je da svojim djelovanjem potiče razvitak tjelesno, duševno i duhovno zdravog učenika, odnosno stvara mlade, zrele i samoodređene individue spremne na izazove u budućem životu. Škola djeluje po načelu nekorištenja digitalnih medija kod djece mlađe dobi i izbjegava korištenje digitalnih medija u nižim razredima. Prema Rudolfu Steineru djeca bi medije trebala početi koristiti tek u razdoblju između 12. i 14. godine, kada je najvećim dijelom završen proces razvijanja osjetilnog opažanja te se kod učenika počinje razvijati vlastiti sustav vrijednosti i sposobnost prosuđivanja.

[10] Dr. Rudolf Steiner, velikan svjetskoga glasa i začetnik waldorfske pedagogije, koju danas provodi preko tisuću škola na 6 kontinenata te tisuće vrtića i brojne terapijske i druge ustanove, rođen je u Hrvatskoj, u mjestu Donji Kraljevec u Međimurju.

Intelektualni razvoj djeteta u waldorfskoj školi ostvaruje se kroz učenje glavom, srcem i rukama s naglaskom na iskustvenoj nastavi i s ciljem stvaranja dobrih i čvrstih temelja za cjeloživotno učenje, odnosno samostalnog djelovanja mlade, čvrste i samoodređene osobe u svim predvidivim i nepredvidivim situacijama budućeg života i izazovima koji su pred njima.

Waldorfska škola ne čini razlike, kako na spolnoj, tako niti na nacionalnoj razini, svi su jednaki i prema svakome se pristupa individualno sa tendencijom zadovoljenja njihovih osobnih potreba. Djeca upoznaju sami sebe, svoje mogućnosti i sposobnosti, uče kako učiti i vole ono što rade. Kroz igru, smijeh, zanimaciju i zabavu uče o važnim stvarima koje ih čekaju u daljnjem životu bez pritiska i nacionalno određenih normi koje su prisutne u nacionalnim školama, integriraju i implementiraju svoje znanje.

6.2.1.RAZLIKE U ODGOJU IZMEĐU KRISHNAMURTIJEVOG I WALDORF UČENJA

Krishnamurtijevo viđenje učenja razlikuje se od Waldorfskog, jer u Waldorfskim školama dan započinje sa svakodnevnim ponavljanjem riječi i fraza. No unatoč toj razlici, njihova poanta učenja svodi se na isto, na razvoj pojedinca koji je slobodna uma i cjelovita osoba. Oba pravca podučavaju svoje učenike kako da se realiziraju kao cjelokupne osobe, da spoznaju sami sebe, svoju snagu volje za razvitkom, razumijevanjem i pravilnim odgovorom na svoje vlastite potrebe. U oba pravca učenja bitan je proces razvoj pojedinca kako bi on sam spoznao sebe, bio spreman na cjeloživotno učenje te implementaciju stečenog znanja u svrhu vlastita razvoja.

Unatoč sličnostima u ciljevima, Krishnamurtijevo i Waldorsko učenje razlikuju se u pristupu prema provođenju svojih učenja. Steiner je u Waldorfskim školama učenja provodio prema propisanom kurikulumu za svaku razvojnu fazu djeteta. Djeca su u svim fazama imala unaprijed isplanirane poticaje i postavljene zadatke, unaprijed određen način na koji im se pristupa prilikom učenja. Krishnamurti je bio protiv unaprijed određenih metoda za učenike jer je smatrao kako to guši slobodu pojedinca, smatrao je

kako svatko za sebe ima svoje individualne faze kroz koje prolazi i koje ne smiju biti ukalupljene kako nebi utjecale na pojedinčevu individualnost.

7. ZAKLJUČAK

Jiddu Krishnamurti bio je indijski učitelj koji je od običnog djeteta postao “novim mesijom”, “gospodom Maitreyom”, “Svjetskim učiteljem” I “Spasiteljem čovječanstva”, “filozofom bez filozofije”, “antiguruom” I “ikonoklastom”. Kako bi dosegnuo razinu „novog Mesije“, morao je proći kroz četiri teška iskustva kroz koja je doživio prosvjetljenje i spoznao bit svoga postojanja. Na temelju svoga iskustva, držeći govore i interakcije sa slušateljima, pokušao je i njima ukazati na introspekciju i slobodu uma u kreiranju vlastite individue i osobnosti. Smatrao je kako biće mora biti oslobođeno svih prijašnjih znanja, spoznaja, predodžbi i nagovještaja kako bi bilo sposobno osvijestiti se te živjeti u potpunosti slobodno sa ciljem zadovoljenja svog postojanja.

Tokom svog života, osnovao je osam škola, šest u Indiji te po jednu u Sjedinjenim Američkim Državaa i Engleskoj. Veliku pažnju posvećivao je upravo svojim školama koje nisu djelovale prema unaprijed utvrđenom kurikulumu ili po odrđenim metodama već je svo učenje bilo po mjeri pojedinca. Krishnamurti je smtrao kako se uvjetovanošću i metodama učenja, unaprijed isplaniranim načinom provođenja određene aktivnosti, guši sloboda pojedinca te on nije u stanju ostvariti sve svoje potencijale. Od velike važnosti su mu bili kako učenici, sa kojima je veoma volio razgovarati, a tako i učitelji koji su morali biti po mjeri djeteta, sposobni, kompatibilni, empatični, srčani, morali su voljeti funkciju koju obnašaju te biti voljni neprekidno učiti, rasti i razvjati se. Također, veliki naglasak je stavljao na odnose između učitelja i učenika koji je morao biti zasnovan na povjerenju i međusobnom razumievanju.

Krishnamurti u svojim govorima donekle osuđuje suvremeni odgoj i obrazovanje, govoreći kako način na koji se provodi umanjuje slobodu pojedinca, automatizira ga čime on postaj mehanizam. Smatra kako je suvremeni način obrazovanja isključiv jer ne daje učenicima dovoljno prostora kako bi ostvarili sve svoje sposobnosti i potencijale, već od njih stvara mehanizme koji moraju biti bolji od najboljih kako bi zadovoljili bilo učitelja, obitelj, zajednicu ili društvo u kojem žive. Uče radi drugih a ne radi sebe samih i vlastite radoznalosti. Učenici nakon završenih škola teže ka poznatome jer tako osjećaju sigurnost.

Alternativne škole koje imaju velike sličnosti sa Krishnamurtijevim odgojem i obrazovanjem su Montessori i Waldorf škola.

Montessori se vodi mišlju „Pomozi mi da učinim sam“ gdje se od učitelja traži da djecu usmjerava prema samostalnom rješenju postavljenog problema. Djeca se ne pohvaljuju za postignuti rezultat, već se kod njih želi potaknuti zadovoljstvo onime što su samostalno postignuli.

Razlike između ova dva principa odgoja, Montessori i Krishnamurti, su minimalne. Oba učenja se baziraju na načinu na koji dijete uči i koju ulogu dijete ima u samom procesu učenja. I za Krishnamurtija i za Montessori od velike je važnosti da učitelji budu kompetentni i sposobni, da vole svoj posao te da su posvećeni djetetu, ali također i da dijete aktivno sudjeluje u samom procesu. Oba učenja primjenju svoje načine kako bi prenjeli znanje i usmjerili djecu na samostalnost, samodisciplinu i samopropitivanje.

Razlika između učenja Marie Montessori i Krishnamurtija očituje se u tome što je Maria Montessori razvila svoju vlastitu metodu učenja baziranu na proučavanju djeteta u njegovu prirodnom okruženju,dok se Krishnamurti protivio korištenju metoda.

Waldorfsku školu osnovao je Rudolf Steiner. Glavni cilj waldorfske pedagogije je da svojim djelovanjem potiče razvitak tjelesno, duševno i duhovno zdravog učenika, odnosno stvara mlade, zrele i samoodređene individue spremne na izazove u budućem životu. Škola djeluje po načelu nekorištenja digitalnih medija kod djece mlađe dobi i izbjegava korištenje digitalnih medija u nižim razredima.

Intelektualni razvoj djeteta u waldorfskoj školi ostvaruje se kroz učenje glavom, srcem i rukama s naglaskom na iskustvenoj nastavi i s ciljem stvaranja dobrih i čvrstih temelja za cjeloživotno učenje.

Krishnamurtijevo viđenje učenja razlikuje se od Waldorfskog, jer u Waldorfskim školama dan započinje sa svakodnevnim ponavljanjem riječi i fraza, te se u Waldorfu učenje provodi po unaprijed određenom kurikulumu koji je u skladu sa razvojnim fazama djeteta, dok je Krishnamurti bio protiv unaprijed određenih metoda za učenike jer je smatrao kako to guši slobodu pojedinca. Sličnosti se manifestiraju u razvoj pojedinca

koji je slobodna uma i cjelovita osoba. Oba pravca podučavaju svoje učenike kako da se realiziraju kao cjelokupne osobe, da spoznaju sami sebe, svoju snagu volje za razvitkom, razumijevanjem i pravilnim odgovorom na svoje vlastite potrebe.

8. LITERATURA

Knjige

- Carlgren, F. (1990) Odgoj ka slobodi, Pedagogija Rudolfa Steinera, Slike i
- Honore, C (2009) Pod pritiskom: spašavanje naše djece od kulture hiperroditeljstva, izvješća iz međunarodnog pokreta waldorfskih škola, Zagreb
- Key, E. (2000) Stoljeće djeteta, Zagreb, Educa
- Krishnamurti, J. / prijevod: Milenić, Ž. (2004) Biti čovjek, MF, Labin
- Krishnamurti, J. /prijevod: Sirotić, Z. (2009) Knjiga života: Svakodnevne meditacije sa Krishnamurtijem, Nova Arka
- Seitz, M. i Hallwachs, U. (1997) Montessori ili Waldorf?, Zagreb, Educa Zagreb, Algoritam.

PDF knjige

- „Duh i sloboda“ - https://kupdf.net/download/jiddu-krishnamurti-duh-i-sloboda_5af36e60e2b6f588448205dd_pdf
- “Knjiga života” - https://skolazadusu.files.wordpress.com/2017/11/j-krishnamurti-knjiga-c5beivota.pdf
- „Unutarnje cvjetanje“ - http://www.teozofija.net/knjige-pdf/648.pdf
- „Život sa smrću“ - http://www.teozofija.net/knjige-pdf/652.pdf

Internet stranice

http://www.nebulamontessori.hr/

www.atma.hr

www.bs.wikipedia.org

www.enciklopedija.hr

www.jiddukrishnamurtibulgaria.wordpress.com

www.natalijapavlakovic.com

www.share-international.net

www.teozofija.net

www.waldorfska-skola.com

Članci

https://atma.hr/krishnamurti-zivot-u-slobodi/

https://www.magicus.info/pomoc-i-samopomoc/duhovne-teme/jiddu-krishnamurti-zivot-i-ucenje

Časopisi

- Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. Dijete, vrtić i obitelj.
- Status magazin za političku kulturu i društvena pitanja - http://status.ba/wp-content/uploads/2017/08/status12.pdf

Popis slika

Slika 1. Jiddu Krishnamurti - Izvor: https://jiddukrishnamurtibulgaria.wordpress.com/

9. SAŽETAK

Prema učenju i odgoju Juddua Krishnamurtija, kako bismo zaista živjeli prvo moramo spoznati bit samoga sebe. Moramo očistiti um od prošlosti i prijašnjih znanja kako bismo spoznali istinu i slobodu. Samo slobodan čovjek je sposoban živjeti ispunjenim životom. Tijekom procesa spoznaje o sebi samome trebamo težiti ka pronalasku istine, ne postoji put na koji nas netko može usmjeriti ili nam ga pokazati, već je put u nama samima.

Suvremene škole nude obrazovanje koje je dostatno čovjeku koji želi sigurnost bez propitkivanja, no ono ga priprema samo za određene segmente života no ne i na cjelovitost. Tomu se Jiddu Krishnamurti protivi jer smatra kako takav način obrazovanja ograničava ljude u ispunjenju svih njegovih potencijala i mogućnosti. Čovjek je više od segmenta, on je zaokružena cjelina.

Mnoge alternativne škole, među kojima su i Montessori i Waldorf, dijele stajalište sa Krishnamurtijem o smjeru djelovanja i obrazovanja, baziraju se na načinu na koji dijete uči i koju ulogu dijete ima u samom procesu učenja. Stavljaju naglasak na intelektualni razvoj pojedinca, samoostvarenje te stvaranje mladih, zrelih i sposobnih individua spremnih na izazove u budućem životu.

KLJUČNE RIJEČI:

Krishnamurti, um, istina, sloboda, suvremene škole, Montessori, Waldorf

10. SUMMARY

According to Jiddu Krishnamurti¨s leaarning and education, to be able to live properly, we must get to know the essence of oneself. We need to free our mind of the past and previoust knowledges in order to find the truth and freedom. Only free man is capable to live fullfiled life. During the process of cognition about ourselves, we need to aspire to finding the truth, there is no path that someone could show us or lead us, the path is within ourselves.

Modern schools offer education which is enough for a man who wants security, but it only prepares him for certain segments of life, not for wholeness. Krishnamurti is against this kind of education because he believes that it restricts people in acomplishing all their potential and possibilities. individual is more than just a segment or a single unit, individual is a wholeness.

Many alternative schools, such as Montessori and Waldorf, share the same oppinion with Krishnamurti regarding education, the point is on the way the student learns and his role in the process of learning. They make a statement on intelectual development, self realization and creating young, mature and capable individuals ready for all the challenges that life brings.

KEY WORDS:

Krishnamurti, mind, truth, freedom, modern schools, Montessori, Waldorf